

01.12.2020

Asia/6

§ 236

Kotihoidon palvelun myöntämisen perusteet

HEL 2020-009428 T 05 00 01

Päätös

Sosiaali- ja terveyslautakunta päätti panna asian pöydälle.

Käsittely

Palvelukokonaisuuden johtaja Soili Partanen ja hoitotyön asiantuntija Satu Vihersaari-Virtanen olivat kutsuttuina asiantuntijoina läsnä kokouksessa tämän asian käsittelyssä.

Sosiaali- ja terveyslautakunta jätti asian yksimielisesti pöydälle jäsen Reko Ravelan ehdotuksesta.

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Heli Koskisuola, toiminnansuunnittelija, puhelin: 310 28166
heli.koskisuola(a)hel.fi
Soili Partanen, palvelualueen johtaja, puhelin: 310 42660
soili.partanen(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Kotihoidon myöntämisen perusteet 2021
- 2 Taulukko_kotihoidon myöntämisen perusteet 2021
- 3 RAI
- 4 Ennakoarviointi kotihoidon myöntämisen perusteet

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Sosiaali- ja terveyslautakunta päättää kotihoidon asiakkaaksi tulon perusteet eli kotihoidon palvelun myöntämisen perusteet, jotka on esitetty liitteissä 1–3.

Kotihoidon palvelun myöntämisen perusteet tulevat voimaan 1.1.2021 alkaen.

Esittelijän perustelut

Palvelualueen johtaja Soili Partanen ja hoitotyön asiantuntija Satu Viheraari-Virtanen ovat kutsuttuina asiantuntijoina kokouksessa läsnä tämän asian käsittelyssä.

Helsingin kaupunkistrategian mukaisesti palvelujen kasvavaan kysyntään vastataan muun muassa uudistamalla palvelujen tuotantotapoja ja keventämällä palvelurakennetta, lisäämällä itsehoidon, omahoidon ja sähköisten palvelujen mahdollisuuksia. Kotihoidon kehittämisen painopisteet on määritelty strategian mukaisesti.

Helsingin vanhuspalveluita on kehitetty kansallisten linjausten mukaisesti, esimerkiksi palvelurakennetta on kevennetty. Lisäksi on kehitetty palvelutarpeen arviointia; keskitetty asiakasohjausyksikkö HelppiSeniори ja Seniори-info on perustettu 2018 ja kuntoutus- ja arviointiyksikkö 2019.

Vanhuspalvelulain (980/2012) muutos astui voimaan 1.10.2020. Lakiin on lisätty säännös siitä, että kunnan on käytettävä RAI-arviointijärjestelmää iäkkään henkilön toimintakyvyn arvioinnissa, jos iäkäs henkilö tarvitsee säännöllisesti annettavia sosiaalipalveluja.

Myöntämisen perusteiden tarkoitus

Kotihoidon palvelujen järjestämisen lähtökohtana on asiakkaiden oikeudenmukainen ja tasapuolinen kohtelu. Kotihoidon asiakkuuden myöntämisen perusteita tarvitaan, jotta palvelut voidaan myöntää yhdenvertaisesti kaikille helsinkiläisille asuinalueesta riippumatta. Toisaalta ikäihmisten määrän kasvaessa ja palvelutarpeiden lisääntyessä on tärkeää, että säännöllisen kotihoidon palvelut pystytään turvaamaan erityisesti paljon tukea ja palvelua tarvitseville. Helsingin kaupungin Kotihoidon myöntämisen perusteet (liitteet 1–3) toimii myös työkaluna, jonka avulla kotihoidosta voidaan viestiä asukkaille, henkilöstölle ja yhteistyökumppaneille. Liitteessä 4 on esitetty kolme eri vaihtoehtoa, joista vaihtoehto 2 on esitetty päätettäväksi.

Kotihoidon palveluilla tarkoitetaan sosiaalihoitolain (1301/2014) mukaisia kotipalveluja ja terveydenhuoltolain (1326/2010) mukaista kotisairaanhoidoa. Kunta voi yhdistää sosiaalihoitolakiin perustuvan kotipalvelun ja terveydenhuoltolakiin perustuvan kotisairaanhoidon kotihoidoksi.

Kotihoidon palvelukokonaisuuden muodostavat kotipalvelu, kotisairaanhoido ja kotihoidon tukipalvelut. Kotihoito, hoiva ja huolenpito kohdentuvat ensisijaisesti paljon hoitoa ja huolenpitoa tarvitseville ikäihmisille ja pitkäaikaissairaille.

Kotona asumista tuetaan lisäksi vahvistamalla ennaltaehkäiseviä palveluja. Helsingissä on kehitetty viime vuosina seniorikeskusten avoimia palveluita ja panostettu palveluneuvontaan sekä etäpalvelujen ja digitaalisten palveluiden kehittämiseen. Lisäksi on kehitetty hyvinvointisuunnitelman mukaisia liikkumista tukevia palveluja kotihoidossa ja muissa palveluissa. Nämä kaikki tarjoavat uusia vaihtoehtoja perinteisen kotihoidon tilalle ja rinnalle.

Säännöllistä kotihoitoa myönnetään

- Henkilölle, jonka toimintakyky on selkeästi alentunut ja joka ei selviydy säännöllisistä, päivittäisistä perustoiminnoista itsenäisesti, omaisten tai muiden palveluntuottajien avulla. Päivittäisillä perustoiminnoilla tarkoitetaan toimintoja, jotka ovat välttämättömiä kotona selviytymisessä, kuten henkilökohtaisen hygienian hoito, pukeutuminen ja ravitsemus.
- Henkilölle, joka tarvitsee sairaanhoidollista apua, mutta ei fyysisen, psyykkisen tai sosiaalisen toimintakyvyn rajoittuneisuutensa vuoksi kykene joko itsenäisesti tai saattajan avustamana käyttämään terveyskeskuksen tai yksityisen tarjoamia palveluja.
- Henkilölle, joka on kunnallisen omaishoidon tuen piirissä, ja hänen omaishoitajansa jaksamista on tarkoituksenmukaista tukea kotihoidon palveluilla.

Tilapäistä kotihoitoa myönnetään

- Henkilölle, jolla on tilapäinen sairaanhoidollinen tarve, tai muu tilapäisen toimintakyvyn alenemisesta johtuva kotipalvelun tarve. Palvelu on lyhytaikaista, enintään kaksi kuukautta kestävää.

Palvelutarpeen arviointi

Palvelutarve selvitetään yhteistyössä asiakkaan ja hänen omaisensa tai läheisensä kanssa. Palvelutarpeen selvittäminen aloitetaan tapauksen kiireellisyydestä riippuen joko välittömästi tai viimeistään seitsemän vuorokauden sisällä yhteydenotosta (yli 75-vuotiailla). Palvelutarpeen arvioinnin tekee keskitetty asiakasohjausyksikkö. Arviointiin osallistuu tarvittaessa esimerkiksi kuntoutuksen asiantuntija.

Palvelutarpeen arviointi perustuu aina asiakkaan kokonaistilanteeseen huomioiden asiakkaan omat voimavarat ja mielipide avun tarpeesta. Asiakkaan toimintakyvyn lisäksi palvelujen myöntämiseen vaikuttavat sosiaalinen verkosto, omaisten ja läheisten osallistumismahdollisuudet, asunto-olosuhteet sekä mahdolliset omarahoitteiset palvelut. Asiakkaan palvelutarpeen arvioinnissa ja kotihoidon myöntämisen arvioinnissa käytetään perustana RAI-arviointijärjestelmää.

RAI (Resident Assessment Instrument) on vanhushuollon työntekijöiden käyttöön suunniteltu laaja hoidon tarpeen ja laadun arviointimenetelmä. Järjestelmän eri mittarit mittaavat asiakkaan arjen suoriutumista, psyykkistä ja kognitiivista vointia, sosiaalista toimintakykyä ja hyvinvointia, terveydentilaa, ravitsemusta ja kipua. Keskeisimmät palveluntarpeen arvioinnissa käytetyt mittarit ovat arkisuoriutumisen ja perustoimintojen (ADLh), kognition (CPS), sekä palveluntarpeen (MAPLe) mittarit.

Jatkossa viranhaltijan tekemässä päätöksenteossa arvioidaan asiakkaan kokonaistilanne noudattaen sosiaali- ja terveyslautakunnan hyväksymiä kotihoidon myöntämisperusteita.

Esityksen asiakkaisiin kohdistuvat vaikutukset

Väestöennusteiden mukaan 75-vuotiaiden väestöosuuden nopeampi kasvu alkaa Helsingissä vuoden 2020 jälkeen. Helsingissä väestön suhteellinen ikääntyminen on ollut selvästi hitaampaa verrattuna muihin pääkaupunkiseudun kuntiin. Yli 75-vuotiaista helsinkiläisistä noin 92,6 prosenttia asuu kotona.

Kotihoidon palvelut ovat vahvasti sidoksissa asiakkaiden ikään, palvelujen käyttö kasvaa asiakkaiden ikääntyessä. Kotihoidon palveluista 70 prosenttia kohdistuu 80 vuotta täyttäneille asiakkaille. Esityksessä arvioitu asiakkaiden määrän lasku kohdistunee eniten alle 80-vuotiaisiin, joille on räätälöitävissä mielekkäitä kotihoidolle vaihtoehtoisia toimintakykyä vahvistavia palveluja.

Helsingissä kotona toteutettava hoito ja huolenpito järjestetään jatkossa yhä enemmän kotihoidon ja kotihoitoa tukevilla yhteen sovitetuilla tukitoimilla, esimerkiksi kotihoito yhdistettynä erilaisiin etäpalveluihin, alueellisten seniorikeskusten palvelukeskustoimintaan, arviointi- ja kuntoutusjaksoihin ja muihin kaupungin ja kolmannen sektorin palveluihin. Arvioidaan, että yhä suurempi osa asiakkaista pärjää muilla kotona asumista tukevilla palveluilla tulevaisuudessa, tätä kehityssuuntaa ja palveluja kehitetään edelleen. Säännöllisestä kotihoidosta muodostunee sovitusti määräaikainen palvelujakso aikaisempaa useammin, koska käytettävissä oleva palveluvalikoima on laajentunut.

Esityksen kotihoidon toimintamenoihin kohdistuvat vaikutukset

Kotihoidossa on yli 1 700 vakanssia. Henkilöstötarvetta suhteessa asiakkaiden hoidon tarpeeseen tarkastellaan säännöllisesti. Kotihoitoon on lisätty yli 100 lähihoitajan ja sairaanhoitajan vakanssia viimeisen kolmen vuoden aikana.

Kotihoidon resurssien jakaantumiseen vaikuttavat ostopalveluina tai muilla tavoin tuotetut kotihoito- ja tukipalvelut. Helsinki tuottaa kotihoitosta valtaosan omana toimintana, noin kahdeksan prosenttia on ostopalvelua tai palvelusetelillä tuotettua palvelua. Kotihoidon tukipalvelut ovat kokonaan ostettua toimintaa. Resurssien jakautumiseen vaikuttavat myös muun muassa lääkkeiden annosjakelu, lääkeautomaatit sekä etäpalvelujen kehittäminen.

Kaupunkistrategian mukaan kaupungin toimintamenoja talousarviossa määrittävät väestönkasvu ja kustannustason muutos sekä tuottavuuden parantaminen. Vuoden 2021 talousarviossa ikääntymisen vaikutuksia ei ole huomioitu, vaan toimintamenoja määrittävät kustannusindeksin ja palkankorotusten aiheuttama kustannusten kasvu. Kotihoidon tuottavuustavoite toteutunee muun muassa kotihoidon etäpalvelujen kasvulla.

Esityksen vaihtoehtojen taloudelliset vaikutukset kohdistuvat palveluvalikoimaan esimerkiksi siten, että senioripalvelujen sisällä voidaan kohdistaa resursseja palvelusta toiseen, mutta senioripalvelujen resurssi ei vähene.

Terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointi

Kotihoidon yhtenäisten myöntämisperusteiden myötä oikeudenmukaisuus, tasapuolisuus ja avoimuus paranevat. Oikea-aikainen ja asiakaslähtöinen palvelutarpeen arviointi ottaa asiakkaan omat voimavarat käyttöön ja lisää asiakkaan osallisuutta, millä on myönteisiä terveys- ja hyvinvointivaikutuksia. Asiakkaat kokevat, että kotona asuminen on mielekästä mahdollisimman pitkään.

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Heli Koskisuo, toiminnansuunnittelija, puhelin: 310 28166
heli.koskisuo(a)hel.fi
Soili Partanen, palvelualueen johtaja, puhelin: 310 42660
soili.partanen(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Kotihoidon myöntämisen perusteet 2021
- 2 Taulukko_kotihoidon myöntämisen perusteet 2021
- 3 RAI
- 4 Ennakoarviointi kotihoidon myöntämisen perusteet

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano